

## Martin Farstad Jenssen, 22.10.2025

Mitt innspill er rettet mot utvalgets tre erkjennelser om viktigheten av profesjonalitet og samarbeid i skolen:

- Skolen er et komplekst sosialt system. Det må ledes, utvikles og samarbeides deretter.
- En sterk lærerprofesjon i samspill med profesjonell skoleledelse, er avgjørende for å lykkes
- Fire sentrale parter må samarbeide tett for at skolen skal lykkes: Sentrale skolemyndigheter; Lokale skolemyndigheter, lærernes- og skoleledernes organisasjoner og lærerutdanningene

Disse tre erkjennelsene er riktige, men rommer et dypt problem. Situasjonen i dag er at skolen i for liten grad innfrir på disse punktene. Det er lite tillit mellom lærere, ledelse, sentrale – og lokale skolemyndigheter. Jeg kan snakke for videregående skole, der opplevelsen blant svært mange lærere er at skoleeier og sentrale skolemyndigheter sjeldent forstår skolens beste og prakker tidkrevende, irrelevante eller kontraproduktive praksiser og virkelighetsforståelser på lærere. Og skoleledere utfører trofast det som skoleeier/sentrale skolemyndigheter måtte ønske. Jeg har aldri møtt en lærer som synes fylkeskommunen eller Udir tilfører skolen nyttige praksiser eller problemforståelser. Som regel oppfattes de som fontener av banale floskler og med lite evne til handlekraft overfor konkrete problemer. Så lenge de får snakke i generiske termer fremstår de med stor selvsikkerhet, men så fort det snakkes konkret blir svarene unnvikende. Noen eksempler: Da K.I. kom og lærerne tydelig ytret farene dette ville ha for rettferdig vurdering, svarer fylker og Udir opp med «kompetansepakker» om K.I. der problemet ikke blir adressert, men snur fokus til å heller se på mulighetene K.I. gir. Plutselig skal lærerne på kurs for å bli gode på K.I., mens jukseproblematikken fortsatt står ubesvart. Kort sagt: i stedet for å løse problemet lærerne kjenner mest på (juks/rettferdighetsproblematikk) tilbys man heller løsninger på noe lærerne selv er lite bekymret for (at man ikke skal klare å nyttegjøre seg K.I.). Skoleeiers sterke fokus på gjennomføring er et annet felt som undergraver lærernes autonomi, faglige kompetanse og dermed tillit. Fylkers ambisjoner om færrest mulig strykarakterer gjør at de innretter sine tiltak og fokus deretter og prakker det ned på skolene.

Gjennomføringsprosenten blir skoleeiers mål på skoleledelsens vellykkethet. Skoleledere har ikke insentiv for å fokusere på hva som er objektivt riktig, men å produsere gode tall. Resultatet blir et press på skoleledere og lærerne om å sette ståkarakterer selv om eleven ikke er kvalifisert. Lærerne setter da ståkarakter fordi man ikke ønsker å være sand i maskineriet. Du skal være sterk for å stå alene mot dette forventningspresset når ingen overordnede støtter deg. Som følge av dette marineres også skolesektoren i banale kurs og foredrag om f.eks. «tilpasset opplæring» og «relasjoner». Underforstått: årsaken til at elever ikke mestrer skolen handler om manglende tilpasning og relasjoner. Da fjerner man rommet og aksepten for helt andre og kanskje mer treffende forklaringer på elevenes manglende skoleresultater. Er f.eks. matte -og leseopplæringen evidensbasert eller basert på en pedagogisk mote? Er manglende språk - og kulturelle normer hjemmefra årsaken? Har eleven scrollet så mye på skjerm gjennom oppveksten at hen ikke lenger klarer å

konsentrere seg om å lese tre sider fagtekst? Ville mer disiplin og færre tilpasninger gjort at flere elever lærte mer? Forklaringene kan være mange, men rommet for å peke helt andre retninger enn «tilpasset opplæring» og «relasjon» lukkes når skolemyndigheter, skoleeier og skoleledelse har en floskelbasert forståelse av skole, menneske og samfunn. Det er en banal ideologi som hemmer, ikke fremmer tillit mellom de aktørene som må samarbeide godt for å skape en fungerende fellesskole. Motstemmer til den rådende ideologien hilses ikke velkommen. At det har blitt slik er et tegn på at byråkratiet i stor grad er til for sin egen del, men ikke forstår sin effekt på det de skal administrere, samt at vi har mange ledere og byråkrater som ikke er tilstrekkelig faglig dyktige. Hadde det faglige nivået vært høyere ville de selv innsett at apparatet de er del av ofte ikke produserer kvalitet og effektive løsninger nedover i systemet. Svært sjeldent opplever vi at skoleledelsen protesterer mot apparatet over seg eller ytrer seg kritisk. Man rekrutterer lydige, ikke fritt tenkende ledere. Dette gjør meg pessimistisk med tanke på realismen i at hele skoleorganisasjonen skal klare å samarbeide til fellesskolens beste.